

dagoela. Asko ta asko zimentarri batzuen begira daukaguz trankil asko bide bat artzeko. Euskaltzaindiak egiñik baleuko sekula egin bako euskal iztegia an egongo litzakez dotoretzat eta erabilgarritzat artutako berba guztiak bakoxta bere esan-gura zeatzakaz. Ori eztagoen ezker ez ete da komeni zimentarri batzuk imintea, nozbait euskal iztegi ori egingo balitz zelango arrazoiak egongo litzakezan itzak an sartzeko edo ez sartzeko esanik? Gai ori Mitxelena jaunak artu dau zuzenean bere lepoan, gure artean arazo orretan gizonik argiena dogunak, eta euskalduntasunari Euskalerritik kanpo be ohore andia egiten deutzanak ezereen duda barik.

Batzar oneitan, itzaldi bakoxtaren ostean, eskatuten dauen guztiari berbea emongo jako izlariari itaunak egin deiozan eta arek erantzun deion argitasunak emonik. Eta norbaitek zer esanik baleuko gaiari ez jagokona iminiko da aldi berezi bat esan bear guztiak adierazo daizan.

Ia bada, emendik, guztion artean etorkizunerako argibiderik agertuten dan, jokabide sendo bat, zimentarri benetako bat, gauza utsetan bat ezipagatoz bere.

Olan izan bedi.

A. Irigoyen.

51187.- EUSKERA BAT EDO UNIFICACION DEL EUSKERA

Adiskide eta gogaide:

Gure euskera, euskaldun guztientzat edo beiñik-bein euskal-idazle guztientzat bat-bat egitea, gai onek ekarten deutzan gogoetak orain zuen aurrean, zuen oneritiziz laburzki azalduko dodaz.

Auzi onetan, iñori etxako, etzaio iñori beartzen bere aburua utzi eta niregaz bat mun egin daien.

Idorra litzake jakinduria, erriak ere ez luke gauza andirik irabaziko, usteak eta eztabaidak, bata bestearen aurrean, ollar-

txuak bezela, jarrai ezin ez-bageinkez... gure artean, oñaztar eta ganboarren semeen artean.

Au da gure min andia: euskera bat ez da, alde andia da, ez lurrez, izkeraz baizik, Zubero eta Bizkai artean.

Baztar zabalak ez ditu Euskalerrriak, baña bai bi... zortzi... euskalki bere barruan erdi-lo bizirik.

Era onetan ez dago euskaldunen artean ez batasunik ez alkartasunik, ez...

Alan da guzti, euskal-idazleak, lenen, guk jardun bear dogu euskera bat izan daiten.

Nola?

Beste errietan len eta oraintsu egin dan bezela.

Griego, latin —badakizue— español, frantzes, italiano, aleman eta abar, guzti onek asieran txikar, mehe, estu zireala, orain, barriz, erri guztiko eta idazle guztien izkerak direala. Batzuk politikako bidetik, beste batzuk kulturako goreagaitik anditu, loditu eta zabaldu dira, eurekin batean egon eta bizi zirean izkerak eta izkelkiak baztertuz, estalduz, il edo illunduz. Nik uste irugarren bidea ere badala, guretzat egokiena eta bakarra, oraingoan beintzat. Zein? Naia.

Orain len baño askoz geiago itz egiten da, irakurri eta idatzi. Nai aberatsak, nai txiroak, orain guztiak dakite irakurten eta idazten. Alan, ba, errazagoa da guztien naia batasunerako eramatea. Len izkera bat etxe barruan, etxeko ormak-inguruan zabaltzen zan. Orain, barriz, izkera bat betiko galdua da eskoletan eta periodikoetan, radioan eta ziñean eta batez ere erri-arduraetan egoak edatzen ez baditu. Len izkera bat utzi, beste bat artu, ez zan gauza mingarria. Orain erri bako-txak bere gogoz babesten du.

Ikus daigun nola gai bear-bearrezko au griegoak artu zuten.

Erbesteko kriselluak gure etxeko bazterrak argitzeko on-baderitxagu, Greziako eguzkiaren izpitxuak izan bediz gure gaiak eta eztabaidak argituko eta leunduko dabezanak.

Arek eta gu —Reclus'ek iñoanez— “eguzki-semeak” (heleno: elios'tik, euzkotar: eguzki'tik), ustez odolez ez bada ere, ondo alkartuko gara.

Zorioneko poza artzen dogu gure arteko miñak bigunduteko eta osatuteko, beste errietan, kanpotarren mugaetan erabili diran bigungarriak eta sendagarriak jakin-gura eta billa gure gizaldi gazteak ikusiz, emen orain gure begiakaz ikusten dogunez.

Grezian, gurean lez, izkelki ugari ziran, eoliko, doriko, jonio, atiko, ezagunenak, baña uri bako-txak, errialde bako-txak

bere izkelkia zuen. Homero eta zarrak onetan idatzi zuten. Alan da guzti, beste izkelki barri bat sortu zan "Koine" dialektoa, guztien dialektoa, dialekto komuna eritxona, osterantzeko izkelkiak estali eta ayen ordean bizi izan zana.

Izelki berri onek latíña Grezian sartzen galerazo eban, eta Greziako ats-pean bizi ziran errietatik urrundu. Izelki barri au edonora zabaldu zan, Erromaraño, eta kristautasunaren bidez askotara zabaldu zan.

Enaz sartuko orain bere orea zein eta zelakoa zan.

Atenas'en laugarren eunkian Jesukristo baño len eregi eban burua eta luzaro bizi zan.

Auxe geratu bedi: Uri batek, Atenas'ek beretzat artu eban eta onen kutsua beste uriak jarraitu eban.

Gurean, zein izango euskaldunen Atenas? Griegoen artean, gurean bezela, itz-zar zaleak eta itz-berri zaleak ere sortu ziran, baña ezeben ezer lortu.

Amaitzeko. Griegoen "koine"-k argi zerbait guregana bialtzen badu ez du ez beingo baten lortuko euskera bat guztiena, luzaroko dogu lana, bidea bai baña lasterragotu geinke, aldia laburtuagotu, sostorrak kenduz eta laguntzak ipiñiz.

Onetarako:

1) Euskalkien aldeak eta latzak, diferentziak eta partikularismoak, ez gogortuz, ez zabalduz, baizik antzak urreratuz eta ezkonduz.

2) Urteoroz edo garai deritxanean, batzar bat eukiz, aurrerapenak eta ikertzeko.

3) Euskaltzaindiak edo, guztien bakean, erabakiz, legeak ateraz guztiak betetako.

Zelako lege moduak? Ona emen. Badakizue, izkuntza bat iru edo lau zatitan ebagi leikeala: fonetika, gramatika (morfologia, sintaxis) eta lexikoa.

Ni niketz sintaxis eta lexikorako nasai izango nintzake, bakotzak dakian moduan egin daian. Baña ez fonetikarako eta batez ere morfologiarako. Onetan gogorra nintzake, zorrotz erabagiko neunke. Morfologia —verboa, konjugaziñoa— dalako gure kontra geien dabillena.

Itz batez, gure problema ekiñaldi andi baten eske dago, gure adimenen eta gure naimenen batasunarena lenengoz.

Euskera bat euskaldun guztiena oraingoan ezin bada, beintzat euskera bat euskal-idazle guztiena izan bedi **ASMOZ ETA YAKITEZ**.

Juan Gorostiaga.